

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Кафедра теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової
підготовки вчителя

ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

ЗБІРНИК СТАТЕЙ VIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ МИСТЕЦЬКА ОСВІТА: ПОШУКИ ТА ВІДКРИТТЯ

22–23 жовтня 2020 року

II частина

TIME OF ART EDUCATION
COLLECTION OF ARTICLES VIII OF THE ALL-UKRAINIAN SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE
ART EDUCATION: SEARCH AND DISCOVERY

Харків 2020

УДК 37.032

ББК 85я43

Ч-24

Редакційна колегія

Фомін В.В. доктор педагогічних наук, доцент (гол. ред.)

Калашник М.П. – доктор мистецтвознавства, професор

Матвєєва О.О. - доктор педагогічних наук, професор

Мартинюк Т.В. – доктор мистецтвознавства, професор

Полубоярина І.І. – доктор педагогічних наук, професор

Смирнова Т.А. - доктор педагогічних наук, професор

Соколова А.В. - доктор педагогічних наук, професор

Тарарак Н.Г. - доктор педагогічних наук, професор

Тушева В.В. - доктор педагогічних наук, професор

Перетяга Л.Є - доктор педагогічних наук, професор

Бурма А.В. канд.пед. наук, доцент

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Протокол № 7 від 19.11.2020р.

У II частині збірника статей представлені матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мистецька освіта: пошуки та відкриття».. Збірник розрахований на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ЗВО, учителів мистецьких шкіл.

Ч-24 Час мистецької освіти «Мистецька освіта: пошуки та відкриття»: зб. статей VIII Всеукраїнської наук. - практ. конф., (22-23 жовтня, 2020) / заг. ред.В.В. Фомін– Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2020, Ч-П. 169 с.

ISBN 978-617-7298-28-0

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів

Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал

Мова видання: українська, англійська

УДК 37.032

ББК 85я43

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2020

Анна Кіріченко

Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С.Сковороди,
факультет мистецтв,
бМВ група

МУЗИЧНО-ПІСЕННІ ТРАДИЦІЇ ПОЛТАВСЬКОГО КРАЮ

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри вокальної культури і сценічної майстерності вчителя М.О. Ткаченко

***Анотація:** У статті здійснено огляд регіональної специфіки музично-пісенного мистецтва Полтавського краю.*

***Ключові слова:** музичне мистецтво, пісенна традиція, виконавська творчість, Полтавщина*

***Summary:** The article considers the peculiarities of the regional specifics of music and song art of Poltava region.*

***Key words:** musical art, song tradition, performing art, Poltava region.*

Постановка проблеми її актуальність. Одним із основних завдань сучасного вітчизняного мистецтвознавства є ґрунтовне осмислення музично-пісенної спадщини, що дає змогу досягнути культурно-мистецький розвиток України, його інтеграцію в систему загальноєвропейського та світового культурного простору. У цьому зв'язку на особливу увагу заслуговує багатий на таланти Полтавський край.

Розташована у Середньому Подніпров'ї Полтавщина належить до тих історичних земель, які стали ядром формування Української держави. Її історичні та культурні надбання, природні багатства, потужний економічний потенціал і зараз відіграють значну роль у державному будівництві України.

Накопичено значний краєзнавчий матеріал, який засвідчує, що з Полтавщиною пов'язане життя і діяльність багатьох митців – композиторів, музикознавців, етнографів, виконавців тощо.

Так, Полтавщина є батьківщиною М. Лисенка та Г. Гладкого, О. Білаша, В. Верменича, І. Дунаєвського, братів Майбородів. Тут народжувалась і набирала сили творчість організаторів і керівників зразкової капели

бандуристів України В. Кабачка та Д. Піки. З Полтави бере початок музична діяльність відомих диригентів Д. Ахшарумова, В. Небольсіна, О. Єрофєєва, В. Гурфінкеля, В. Іконника. Полтавщина дала світу талановитих майстрів оперної сцени М. Микишу, М. Середу, М. Кондратюка, А. Кикотя, Д. Петриненко, Є. Кібкала, Л. Божко. Пісенним краєм, криницею народної творчості величали Полтавщину відомі фольклористи В. Верховинець, Ф. Колесса, Є. Линьова, Я. Степовий та інші.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Музичне краєзнавство Полтавщини вивчали історики (Л. Бабенко, В. Оголевець, С. Данишев, В. Жук, Л. Івахненко, А. Кудрицький, Г. Кулик, Л. Ліхіна, В. Мартусь, П. Михайлик, І. Наливайко, Р. Пилипчук, В. Ревегук, П. Ротач, О. Супруненко І. Цебрій, та ін.), педагоги (М. Бака, Л. Безобразова, А. Бойко, С. Глушкова, Н. Дем'яно, Г. Дзюба, Л. Євселевський, П. Матвієнко, В. Мелешко, П. Михайлик, І. Охріменко, М. Пашко, І. Передерій, І. Павловський, В. Сліпак, В. Тесленко, О. Тимчук, П. Шемет, В. Шульга), митці й мистецтвознавці (Л. Гнатюк, А. Литвиненко, Г. Левченко, О. Чепіль, М. Фісун).

Метою статті є ретроспективний огляд регіональної специфіки музично-пісенного мистецтва Полтавського краю.

Виклад основного матеріалу. З чистої криниці народних обрядових, сімейно-побутових, чумацьких, козацьких пісень про кохання черпала натхнення легендарна піснетворка і співачка Маруся Чурай (1625-1653).

«Чарівнику української пісні» – так називали сучасники талановитого композитора, основоположника української класичної музики М. В. Лисенка (1842-1912), якій народився в с. Гриньки теперішнього Глобинського району.

Автором музики до пісні на слова Т. Г. Шевченка «Заповіт» є полтавський композитор і диригент Гордій Павлович Гладкий (1849-1894). Крім «Заповіту», він поклав на музику вірші Т. Г. Шевченка «Зоре моя вечірняя», «Ой на горі ромен цвіте» та інші.

Композитор, диригент і хореограф, фольклорист і етнограф, педагог Василь Миколайович Верховинець (1880-1938) викладав у 30-ті роки спів у

III. ВИДАТНІ ТВОРЧІ ОСОБИСТОСТІ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА СВІТОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Полтавському педагогічному інституті, керував хоровою капелою. Записав понад 300 українських народних пісень і танців, уклав збірку дитячих ігор і пісень «Весняночка». Найвідоміші його твори: хори «Заграй, кобзарю», «Більше надії, брати», «Ой зацвіла папороть». Репресований у 1938 році.

У селі Великі Будища Диканського району народився талановитий диригент, композитор і педагог Федір Миколайович Попадич (1877-1943). Навчався в Полтавському музичному училищі, а з 1925 по 1934 рік був його директором. Автор опери «Якимівська трагедія», багатьох хорових, вокальних, камерних творів, обробок народних пісень.

Велике і плідне життя прожив композитор і хоровий диригент Григорій Митрофанович Давидовський (1866-1952). Значний його внесок у розвиток хорового співу на Україні і в Полтаві. В різні роки створив він 35 хорових колективів у Вінниці, Житомирі, Лубнах, Полтаві. Автор біля 80-ти музичних творів, працював над обробкою народних пісень, перекладав на музику вірші Т. Г. Шевченка «Як були ми козаками», «Світе тихий, ясний, милий» та інші [1].

Потужною ланкою музично-пісенної традиції Полтавщини, багаті давніми традиціями народного виконавства, є кобзарське мистецтво, яке переросло межі регіонального і набуло статусу національного. Його найвидатніші представники стали легендою українського кобзарства, прославивши його далеко за межами України. Учені вважають його окремою школою, відмінною від інших територіальних об'єднань кобзарів. Практично кожен повіт мав своїх кобзарів і з властивими їм особливостями виконання, освітніми традиціями, стилістичними якостями. До нашого часу збереглися імена найвидатніших з них: Остап Вересай, Михайло Кравченко, Остап Калний, Опанас Барь, Платон Кравченко і його учень Федір Кушнерик, Явдоха Пилипенко, Антон Скоба, Іван Скубій та інші

Творчий потенціал кобзарського мистецтва Полтавщини, навіть у супереч численним царським заборонам чи репресивним заходам радянського часу, став основою для розвитку професійної кобзарської школи в Україні уже у XX

столітті. Велика роль у цій справі належить полтавському педагогу і диригенту Володимиру Кабачку (1892-1957). Організована (1925) ним Полтавська капела бандуристів 1929 року отримала звання Державної зразкової капели бандуристів Української РСР. Теоретична праця В. Кабачка – «Школа гри на бандурі» – була одним із перших підручників у сфері українського бандурного виконавства і мала безперечний вплив на становлення професійного кобзарського мистецтва в усій Україні [2].

Невелике село Пелехівщина, що на Глобинщині, дало Україні двох видатних композиторів – братів Георгія (1913-1992) і Платона (1918-1989) Майбородів. Георгій Майборода створив опери «Мілана», «Арсенал», «Тарас Шевченко», «Ярослав Мудрий», багато симфонічних творів та романсів. Він також займався обробкою народних пісень. В основі творчості Платона Майбороди – ораторії, кантати, пісній хори.

Полтавщина – батьківщина багатьох співаків, які своєю піснею, талантом, майстерним виконанням здобули визнання та принесли славу своєму рідному краю.

Діана Гнатівна Петриненко, дитячі та юнацькі роки якої пройшли на Полтавщині, в степовому селі Сазонівці Оржицького району. Зараз Д.Г. Петриненко – професор Київської консерваторії. Вона виховала не одне покоління талановитих співаків. За майстерне виконання пісень і романсів, педагогічну діяльність, пропаганду народної пісні вона удостоєна Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка. Їй присвоєно звання народної артистки СРСР.

Звання народної артистки України удостоєна лауреат Державної премії ім. Т. Г. Шевченка, виконавиця українських народних пісень Раїса Опанасівна Кириченко, яка народилася в селі Землянки Глобинського району. Її спів захоплював не тільки українських шанувальників народної пісні, а й поціновувачів зі всього світу.

Висновки. Отже, музично-пісенні традиції Полтавщини є невід’ємною складовою самодостатньої і самобутньої духовної спадщини українського народу. Тож усебічне дослідження і докладне вивчення культури краю, її

ІІІ. ВИДАТНІ ТВОРЧІ ОСОБИСТОСТІ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА СВІТОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

процесів, відродження незаслужено забутих імен є необхідною умовою не лише осмислення сутності явищ регіонального порядку, а й відтворення цілісності історико-культурного розвитку України загалом.

Список використаних джерел

1. Музичне краєзнавство Полтавщини: від витоків до сьогодення / Укладачі: Лобач О. О., Халецька Л. Л. Полтава: ПОППО, 2009. 360 с.
2. Бандуристе, орле сизий... Віночок спогадів про В. А. Кабачка / С. В. Баштан, Л. Я. Івахненко. Київ: Музична Україна, 1995. 135 с.
3. Піснями й танцями уславлена Полтава / за ред. П. Я. Михайлика, Л. А. Гнатюк. Вид. 2-е випр. і доп. Полтава: ПДПУ імені В. Г. Короленка, 2001. 76 с.
4. Хто є хто на Полтавщині. Видатні земляки. /Авт.-упор. В.Боглов.Київ, 2004. 272 с.
5. Руденко Я. В. Творчість Раїси Кириченко у контексті музично-пісенного мистецтва Полтавщини (кінець ХХ - початок ХХІ ст.): автореф. дис. ...мист-ва. спец. 26.00.01. Мін-во культури України. КНУКіМ. Київ., 2018. 19 с.

Олена Рись

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ СУЧАСНОГО МУЗЕЮ 47

Валентина Кузьмічова

Альона Ботнарчук

ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНІ УМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ХАРКІВСЬКОЇ
ВОКАЛЬНОЇ ШКОЛИ ТА ОПЕРНОЇ СТУДІЇ ПРИ КОНСЕРВАТОРІЇ ЯК ЇЇ
ОСЕРЕДКУ 52

ІІІ. ВИДАТНІ ТВОРЧІ ОСОБИСТОСТІ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА СВІТОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Валентина Кузьмічова

Наталія Шахін

ТВОРЧИЙ ПОРТРЕТ СОЛОМІЇ КРУШЕЛЬНИЦЬКОЇ 58

Анна Кіріченко

МУЗИЧНО-ПІСЕННІ ТРАДИЦІЇ ПОЛТАВСЬКОГО КРАЮ 64

ІV. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Чень Іпін

Чжан Сюаньмін

ПІДГОТОВКА ДО ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ
МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ТЕОРІЇ ВОКАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ 69

Олена Шнейдер

ЗАСОБИ ТЕАТРАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ В ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ
ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА 74

Любов Донченко

Олена Віоліна

ПРОБЛЕМА ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В СУЧАСНІЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ
ЛІТЕРАТУРІ 79

Андрій Висовень

КОМПОНЕНТИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ АРТИСТІВ ЕСТРАДНОГО
ОРКЕСТРУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ 84